

KONKURS OJCZYZNY POLSZCZYZNY 2014

Konkurs językowy dla uczniów szkół podstawowych – etap II

Kartki z kalendarza

Czas pracy: 90 minut

Maksymalna liczba punktów: 40

.....
Imię i nazwisko ucznia

.....
data

.....
klasa

Przeczytaj uważnie teksty i zadania. W każdym z zadań zamkniętych wybierz poprawną odpowiedź i zaznacz ją kółkiem. W zadaniach otwartych odpowiedzi zapisz starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.

TEKST I

Pierwowzory współczesnego kalendarza powstały przypuszczalnie już około 30 000 lat temu. W wykopaliskach z tego okresu natrafiono na elementy kości z wyrytymi znakami, które według niektórych uczonych stanowią zestawienie dni miesiąca lub podobnego, dłuższego okresu.

Kalendarz oparty na astronomicznych obserwacjach faz cyklu Księżyca posiadali starożytni Babilończycy. Im prawdopodobnie zawdzięczamy siedmiodniowy tydzień oraz podział godzin i minut na 60 równych części.

W kalendarzu staroegipskim rok zawierał dwanaście miesięcy po 30 dni i dodatkowe 5 dni umieszczane na końcu. Rok egipski dzielił się na trzy równe pory roku: wylew Nilu, okres siewu i okres żniw. Pory roku były związane z obiegiem Ziemi dookoła Słońca i nie miały nic wspólnego z Księżycem. Stąd nazwa – kalendarz słoneczny.

Różne kalendarze stosowano w starożytnym Rzymie. Pierwsze, księżycowe, nie miały żadnego odniesienia do pór roku. Rok miał najpierw cztery miesiące, potem dziesięć, a rozpoczynał się 1 marca. Reformę rzymskiego kalendarza przeprowadził w 46 roku p.n.e Juliusz Cezar, dostosowując go do cyklu słonecznego. W kalendarzu juliańskim, który obowiązywał w całym państwie rzymskim, a później - przez stulecia – w wielu innych krajach, w tym w Polsce, rok został podzielony na dwanaście miesięcy i liczył 365 lub – co cztery lata – 366 dni. Miesiącom przypisano stałą liczbę dni – 30 lub 31, na zmianę. Tylko luty miał dni 28, a w tak zwanym roku przestępnym – 29. Rok rozpoczynał się 1 stycznia.

Czy to oznaczało już koniec kłopotów? Niestety, nie. Okazało się bowiem, że rok kalendarzowy nie nadąża za rokiem astronomicznym. Do końca XVI wieku „zawieruszyło się” w powszechnie stosowanym w Europie kalendarzu juliańskim aż 10 dni, co sprawiało sporo kłopotów, np. przesuwano daty początku pór roku.

Tę dziesięciodniową różnicę między kalendarzem juliańskim a obiegiem Ziemi wokół Słońca wyrównał w roku 1582 papież Grzegorz XIII. Usunął owe 10 dni z kalendarza (po czwartku 4 października nastąpił bezpośrednio piątek 15 października) i zmienił zasady obliczania lat przestępnych. Od 15 października 1582 roku kalendarz ten, zwany gregoriańskim, obowiązuje do dziś bez zmian. Jest to najbardziej znany na świecie kalendarz. Niektóre kraje, np. Włochy, Francja, Polska, Hiszpania, przyjęły go natychmiast, niektóre dopiero w I połowie XX wieku – np. Rosja, Grecja czy Turcja.

Mimo takiego zwycięstwa kalendarza gregoriańskiego nad juliańskim wiele pozostało w nim z tego, co przejęliśmy od starożytnych Rzymian. Pozostał podział roku na 12 miesięcy, lata przestępne, liczba dni w poszczególnych miesiącach. Pozostały również w wielu językach nazwy miesięcy z niewielkimi zmianami przejęte z łaciny.

Na podstawie: <http://www.gazetawroclawska.pl/arttykul/351915>; E. Ubelacker, *Czas*, Wrocław 1997.

1. Który z tytułów byłby odpowiedni dla całego tekstu?
  - A. *Czym jest kalendarz?*
  - B. *Krótką historia kalendarza*
  - C. *Kalendarze w naszym życiu*
  - D. *Tryumf kalendarza gregoriańskiego*

2. Które zdanie odnosi się do kalendarza używanego przez nas na co dzień?
  - A. Jest udoskonalonym kalendarzem księżycowym.
  - B. Został wynaleziony przez starożytnych Egipcjan.
  - C. Jest stosowany w Polsce od drugiej połowy XVI wieku.
  - D. Został wprowadzony w Polsce w pierwszej połowie XX wieku.

3. Twórcy kalendarzy skupiali się przede wszystkim na tym, aby:
  - A. ustalić właściwą datę początku roku;
  - B. dostosować kalendarz do faz cyklu Księżyca;
  - C. zrównać rok kalendarzowy z astronomicznym;
  - D. rozpowszechnić swój wynalazek wśród narodów Europy.

4. Oceń prawdziwość stwierdzeń, zaznaczając właściwą odpowiedź.

Lp.	Stwierdzenie	Odpowiedź	
		PRAWDA	FALSZ
1.	Rok we wszystkich kalendarzach słonecznych miał 12 miesięcy.	PRAWDA	FALSZ
2.	Reformy kalendarza wydłużyły rok astronomiczny.	PRAWDA	FALSZ
3.	W kalendarzu gregoriańskim rok ma zawsze 365 dni.	PRAWDA	FALSZ
4.	Kalendarzowy rok 1582 był najkrótszym rokiem czasów nowożytnych.	PRAWDA	FALSZ

5. Nie ulega wątpliwości, że:
  - A. Papież Grzegorz XIII wprowadził rok przestępny.
  - B. Podział tygodnia na 7 dni zawdzięczamy Babilończykom.
  - C. Staroegipska pora roku trwała nie mniej niż cztery miesiące.
  - D. Znaki na prehistorycznych kościach oznaczają jednostki czasu.

6. Kalendarz gregoriański różni się od juliańskiego:
- A. liczbą dni w roku;
  - B. brakiem lat przestępnych;
  - C. liczbą miesięcy w roku i czasem ich trwania;
  - D. sposobem wyznaczania lat przestępnych.
7. Cechą wspólną kalendarzy staroegipskiego, juliańskiego i gregoriańskiego jest to, że:
- A. Co 4 lata był rok przestępny.
  - B. Rok trwał nie mniej niż 365 dni.
  - C. Rok liczył w nich 12 równych miesięcy.
  - D. Każdy miesiąc liczył nie mniej niż 30 dni.
8. *Czy to oznaczało już koniec kłopotów?* – jaką funkcję pełni w tekście to pytanie?
- A. Wyraża wątpliwości autora.
  - B. Zapowiada koniec wywodu.
  - C. Wprowadza nowe zagadnienie.
  - D. Sprawdza wiedzę czytelników.
9. Wyjaśnij pochodzenie nazwy *kalendarz gregoriański*.
- .....

10. Wypowiedzenie *Pory roku były związane z obiegiem Ziemi dookoła Słońca* jest zdaniem:
- A. pojedynczym rozwiniętym,
  - B. podrzędnie złożonym,
  - C. współrzędnie złożonym,
  - D. wielokrotnie złożonym.

11. Uzupełnij wyrażenia rzeczownikami *Egipcjanin* użytym w formie dopełniacza:
- a) liczby pojedynczej,   b) liczby mnogiej.

- a) kalendarz .....
- b) kalendarze .....

12. Która z form zapisu liczebnika porządkowego jest poprawna?
- A. 2-ego dnia
  - B. w 2-gim tygodniu
  - C. 2. rok
  - D. 2 miesiąc

13. Uzupełnij podane niżej zapisy brakującymi znakami interpunkcyjnymi.

Wrocław 17 03 2014 r

Wrocław 17 III 2014 r

14. Ile głosek jest w wyrazie *sierpień*?
- A. 9,
  - B. 8,
  - C. 7,
  - D. 6.

15. Uzupełnij tabelkę, wpisując przykładowe nazwy miesięcy.

	Nazwa miesiąca
nazwa jednosylabowa	
nazwa dwusylabowa	lipiec
nazwa trzysylabowa	

16. Przysłowie *Na Nowy Rok przybywa dnia na barani skok* mówi o tym, że po 1 stycznia:

- A. jesteśmy o rok starsi; C. dni stają się coraz dłuższe;
 B. czeka nas rok przestępny; D. czas zaczyna płynąć szybciej.

TEKST II

Jerzy Ficowski

LIPIEC

Coś tam brzęczy w jego kwiatach,
 coś tam w trawie piszczy.
 Jego miód jest najwcześniejszy,
 od słońca złocistszy.
 Nawet jego imię – lipiec,
 o ileż jest słodsze
 od cierpkiego jeszcze czerwca,
 który właśnie odszedł.
 Lipiec – złoty środek lata,
 wakacji początek,
 z polnych kwiatów wianki splata
 piąte przez dziesiąte.
 Umie lipiec słońcem przypiec,
 umie zsyłać deszcze,
 tylko strząsać jabłek w sadach
 nie potrafi jeszcze.

Źródło: *Antologia poezji dziecięcej*, opr. Jerzy Cieślowski, Wrocław 1981, s. 243.

17. Oceń prawdziwość stwierdzeń, zaznaczając właściwą odpowiedź.

Lp.	Stwierdzenie	Odpowiedź	
1.	Lipiec jest podmiotem mówiącym w wierszu i jego bohaterem.	TAK	NIE
2.	W wierszu zostały opisane uroki lipca.	TAK	NIE
3.	Lipiec został w wierszu uosobiony.	TAK	NIE

18. Które zdanie jest niezgodne z tym, co mówi wiersz?
 A. W lipcu jest wiele słonecznych dni.
 B. Lipiec to pierwszy wakacyjny miesiąc.
 C. Lipiec to czas kwitnienia polnych kwiatów.
 D. W lipcu jabłka w sadach są słodkie i dojrzałe.
19. Nazwy lipca i czerwca zestawiono ze sobą, wykorzystując przenieśnię odnoszące się do:
 A. dźwięku,   B. koloru,   C. zapachu,   D. smaku.
20. Przymiotnik w stopniu najwyższym jest w wierszu określeniem:
 A. lata,   B. miodu,   C. lipca,   D. czerwca.
21. Sformułowanie *wianki splata piąte przez dziesiąte* ma w wierszu charakter:
 A. negatywny,   B. żartobliwy,   C. podniosły,   D. pieśczośliwy.
22. W zdaniu *Umie lipiec słońcem przypiec, umie zsyłać deszcze* podkreślone wyrazy pełnią funkcję:
 A. przydawek,   B. orzeczeń,   C. dopełnień,   D. okoliczników.
23. Podaj dwa rzeczowniki bliskoznaczne do wyrazu *upał*.
- .....

24. Uzupełnij wyrazy brakującymi literami *q, ę, om, on, em* lub *en*.

wysoka t ... peratura	m ... cz ... cy upał	zimny k ... pres
owocowy k ... pot	k ... piel w jeziorze	br ... zowa skóra
letnia w ... drówka	dobra k ... dycja	fragm. ... t trasy

25. Podkreśl i popraw wszystkie błędy w tekście.

Tekst z błędami (do podkreślenia)	Poprawki błędów
Przyjrzyjmy się uważnie lipcu i sierpniowi. Nie każdy wie, że ów nazwy są związane z imieniami rzymskich władców – Juliusza i Augusta. Pierwszy z nich zreformował kalendarz. A drugi? Prowadząc wojny, szczęście mu sprzyjało. Z wielu bitew wracał na tarczy, w blasku chwały. Julius i Augustus – tak właśnie brzmią łacińskie nazwy lipca i sierpnia.	....

Uwaga! Za niewłaściwe (zbędne) podkreślenia lub poprawki będą odejmowane punkty.

BRUDNOPIS